

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В. Докучаєва

Кафедра ботаніки і фізіології рослин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Р.М. Шелудько
«28» *серпня* 20 *20* р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 1.1.7 «БОТАНІКА»

Рівень вищої освіти – початковий (короткий цикл)
Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність 205 «Лісове господарство»
Освітньо-професійна програма «Лісове господарство»
Факультет лісового господарства

Харків 2020

Робоча програма дисципліни «Ботаніка» для здобувачів ОР «Молодший бакалавр».

галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 205 «Лісове господарство».

Розробники:(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання):
Швиденко М.В. – к.с.-г.н., доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри ботаніки і фізіології рослин

Протокол № 3 від 28.08.20 р.

Завідувач кафедри ботаніки і фізіології рослин

28.08.20 р.

_____ (Колупасєв Ю.Є.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету лісового господарства за спеціальністю 205 «Лісове господарство»
(шифр, назва)

Протокол від. “ 28” 08 20 20 року № 1

“ 28” 08 20 20 року / Голова _____ (Ведмідь М.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>4</u>	Галузь знань <u>20 «Аграрні науки та продовольство»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів <u>2</u>	Напрямок підготовки <u>205 «Лісове господарство»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів <u>3</u>		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>Непередбачено</u> (назва)		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: «Молодший бакалавр»	Загальна кількість годин	
		120	120
		Лекції	
		20	4
		Практичні, семінарські	
		20	4
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		80	112
		Індивідуальні завдання:	
		–	–
		Навчальна практика:	
–	–		
Вид контролю: поточний, проміжний, модульний, <u>залік</u>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу. Дати поняття про загальні принципи розвитку рослинних біологічних об'єктів і їх угруповань у біосфері. Закласти основи знань, про особливості будови рослинних організмів і їх цикли розвитку, для їх подальшого використання у вивченні фундаментальних і спеціалізованих предметів – фізіології рослин, землеробства, ґрунтознавства, фітопатології, лісівництва.

Завдання. Навчити практично застосовувати знання про екологічні системи для вирішення питань пов'язаних з сільськогосподарською діяльністю людини.

Вимоги до знань і умінь студента. Після вивчення курсу «Ботаніка» студент повинен знати:

- загальну будову рослинної клітини, її функціонування та поділ;
- загальну будову рослинних тканин, їх функціонування та значення для росту й розвитку рослинних організмів;
- будову вегетативних органів рослин;
- способи розмноження рослинних організмів;
- загальні принципи систематики рослинних організмів, вірусів та грибів, їх принципи розвитку та розмноження;
- екологічні особливості рослин, та принципи утворення їх угруповань;
- міжнародні назви певних видів рослин, що мають значення для сільськогосподарської практики;

вміти:

- визначати види вищих рослин;
- проводити необхідні дослідження за допомогою мікроскопів;
- проводити ботанічний опис фітоценозів та агрофітоценозів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Анатомія рослин

Тема лекційного заняття 1. Фітоцитологія – 2 / 0,5 год.

Вступ до предмету «Ботаніка». Історія розвитку ботаніки. Розділи ботаніки. Методи роботи. Роль рослин у біосфері. Форми організації живої матерії. Загальна будова і функціонування рослинної клітини. Органели клітини. Поділ клітин. Амітоз. Мітоз. Мейоз. Похідні протопласту. Клітинний сік вакуоль. Фізіологічно активні речовини. Включення. Клітинна стінка, її перетворення.

Тема лекційного заняття 2. Фітогістологія – 2 / 0,5 год.

Класифікація тканин. Меристеми. Основні тканини. Механічні тканини. Граничні тканини. Провідні тканини. Видільні тканини.

Тема лекційного заняття 3. Орґанографія – 4 / 0,5 год.

Закономірності будови вегетативних органів. Корінь, його будова і функції. Метаморфози кореня. Пагін. Будова бруньки. Стебло, його будова і функції. Галуження стебел. Листок, його будова і функції. Форми листків. Розташування листків на пагонах. Метаморфози пагонів. Взаємозв'язок пагона і кореня.

Змістовий модуль 2. Систематика рослин

Тема лекційного заняття 1. Розмноження рослин – 2 / 0,5 год.

Життєві цикли рослинних організмів. Вегетативне розмноження. Схеми безстатевого і статевого розмноження. Типи статевих процесів.

Тема лекційного заняття 2. Нижчі організми – 2 / 0,5 год.

Систематика живих організмів. Характеристика доменів віруси, прокаріоти і еукаріоти. Характеристика царств віруси, археї, бактерії, царства протисти і хромісти (водорості), гриби і симбіотичних організмів лишайників. Поширення, будова і значення у біосфері.

Тема лекційного заняття 3. Вищі рослини – 8 / 0,5 год.

Вищі рослини. Походження і шляхи розвитку. Відділи мохові, хвощеві, плаунові, папороті. Загальна характеристика, будова. Схеми циклів розвитку.

Відділи соснові і магнолієві. Загальна характеристика. Цикли розвитку. Особливості утворення і формування насіння сосни звичайної. Будова квітки магнолієвих. Особливості запилення. Подвійне запліднення. Формування насіння. Класифікація суцвіть, плодів. Будова насіння і проростків.

Змістовий модуль 3. Екологія рослин і фітоценологія

Тема лекційного заняття 1. Розмноження рослин – 2 / 0,5 год.

Екологічні фактори, що впливають на рослини. Елементи ботанічної географії. Життєві форми рослин, їх класифікація. Фітоценологія. Морфологія, систематика, аксонометричні одиниці фітоценозів.

Тема лекційного заняття 2. Характеристика родин вищих рослин – 2 / 0,5 год.

Родини класу Однодольні. Родини класу Дводольні. Родина Соснові.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі:					Усього	у тому числі:				
		Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Самостійна робота		Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття	Індивідуальні завдання	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Анатомія рослин												
Тема 1. Фітоцитологія	10	2		2		6	17	0,5		0,5		16
Тема 2. Фітогістологія	8	2		2		4	9	0,5		0,5		8
Тема 3. Органографія	16	4		4		8	17	0,5		0,5		16
Разом за змістовним модулем 1	34	8	0	8	0	18	43	1,5	0	1,5	0	40
Змістовий модуль 2. Систематика живих організмів												
Тема 1. Розмноження рослин	8	2		2		4	9	0,5		0,5		8
Тема 2. Нижчі організми	12	2		2		8	9	0,5		0,5		8
Тема 3. Вищі рослини	24	4		4		16	19	0,5		0,5		18
Разом за змістовним модулем 2	44	8	0	8	0	28	37	1,5	0	1,5	0	34
Змістовий модуль 3. Екологія рослин і фітоценологія												
Тема 1. Екологія рослин і фітоценологія	8	2		2		4	9	0,5		0,5		8
Тема 2. Характеристика родин вищих рослин	34	2		2		30	31	0,5		0,5		30
Разом за змістовним модулем 3	42	4	0	4	0	34	40	1	0	1	0	38
Усього годин	120	20	0	20	0	80	120	4	0	4	0	112

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Непередбачено робочим навчальним планом	0/0

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Осмотичні властивості клітин листка елодеї. Тургор і плазмоліз, рух цитоплазми в клітинах.	2/0
4	Мітоз. Цитокінез. Мейоз. Спостереження мітозу в клітинах кореня. Контрольне опитування	2/0,5
5	Будова рослинних тканин	2/0,5
7	Морфологія і гістологія вегетативних органів рослин	2/0,25
	Морфологія і гістологія генетативних органів рослин	2/0,25
13	Типи розмноження і життєвих циклів рослин	2/0,5
14	Нижчі організми будова, життєві цикли	2/0,5
19	Цикли розвитку спорових рослин.	4/0,2,5
20	Цикли розвитку насінних рослин	4/0,25
23	Участь рослин у формуванні екосистем. Правила опису рослинних угруповань	2/0,5
25	Вивчення гербарних зразків рослин-індикаторів і їх латинських назв	2/0,5

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Непередбачено робочим навчальним планом	0/0

8. Самостійна робота

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
1.	<p>Розділ 1.1. Фітоцитологія. [Модуль 1. Анатомія рослин].</p> <p>1. Що таке цитологія? Які групи клітин розрізняють за формою (співвідношенням довжини і ширини) (2)? [1, с.10, 15; 2, с. 9, 22; 3, с. 5; 4, с. 11-15; 5, с. 21; 6, с. 6-11; 7, с. 9-12; 8, Т. 1, с. 20-32].</p> <p>2. <i>ПРОТОПЛАСТ</i>. Дайте визначення термінам: <i>протопласт, цитоплазма, плазмалема, мезоплазма, тонопласт, гіалоплазма</i>. Укажіть із яких структурних елементів вони складаються? Характеризуйте органелу <i>РИБОСОМА</i>. Її будова і функції. Укажіть на яких і у яких органелах вони містяться (5)? Характеризуйте органелу <i>ЕНДОПЛАЗМОТИЧНА СІТКА</i> (ЕПС). Її будова і функції. Які типи ЕПС розрізняють у клітині (2)? Які речовини накопичує ЕПС різних типів? Характеризуйте органелу <i>АПАРАТ (КОМПЛЕКС) ГОЛЬДЖІ</i>. Її будова і функції. Яка органела формує апарат Гольджі? Дайте визначення терміну <i>диктіосом</i>. Характеризуйте органелу <i>МИТОХОНДРІЯ</i>. Її будова і функції. Дайте визначення термінам: <i>матрикс, кристи, АТФ</i>. Які органели знаходяться у матриксі мітохондрій (4)? Характеризуйте пластид <i>ХЛОРОПЛАСТ</i>. Її будова і функції. Дайте визначення термінам: <i>хлорофіл, каротин, ксантофіл, строма, грана, тилакоїд (ламела)</i>. Які речовини і органели містяться у стромі хлоропластів? Будова пластиду <i>ХРОМОПЛАСТ</i> і його функції. Характеризуйте глобулярні, фібрилярні і кристалічні хромопласти. Характеризуйте пластиди: <i>ЛЕЙКОПЛАСТ, амілопласт, олеопласт, протеопласт</i>. Їхня будова і функції. Характеризуйте органели <i>МІКРОТРУБОЧКИ</i> і <i>МІКРОФІЛАМЕНТИ</i>. Їхня будова і функції. <i>МЕМБРАНА</i>. Характеризуйте мембрану, як складову протопласту клітини. Її будова, функції і властивості. Характеризуйте органелу <i>ЯДРО</i>. Її будова і функції. Дайте визначення термінам: <i>хромосома, хроматида, хромонема, ДНК, каріоплазма, ядерце</i>. [1, с 19-30; 2, с. 20-46; 3, с. 5-25; 4, с. 16-51; 5, Т. 1, с. 21-34, 67; 6, с. 11-32; 7, с. 13-18; 8, Т. 1, с. 32-52; 9, с. 8-13].</p> <p>3. <i>ПОДІЛ КЛІТИН</i>. Дайте визначення термінам: <i>мітоз, мейоз, амітоз, цитокінез, веретено поділу, фрагмопласт, інтерфаза</i>. Характеризуйте процеси які відбуваються в інтерфазі в періоди G1, S, G2. <i>МИТОЗ</i>. Характеризуйте процеси які відбуваються у профазі, метафазі, анафазі і телофазі мітозу. <i>МЕЙОЗ</i>. Характеризуйте процеси які відбуваються у профазі I, метафазі I, анафазі I, телофазі I, профазі II, метафазі II, анафазі II, телофазі II мітозу. [1, с 52-56; 2, с. 46-51; 3, с. 30-33; 4, с. 51-58; 5, Т. 1, с. 39-49, 126-131; 6, с. 16-20; 7, с. 18-20; 8, Т. 1, с. 52-60; 9, с. 24-25].</p> <p>4. <i>ПОХІДНІ ПРОТОПЛАСТУ. КЛІТИННА СТІНКА</i>. Характеризуйте клітинну стінку. Її будова і функції. Якими хімічними речовинами утворений <i>каркас</i> клітинної стінки, і якими речовинами він просочений у <i>первинній</i> і <i>вторинній</i> клітинних оболонках? Якою хімічною речовиною утворена <i>серединна пластинка</i> між клітинами? Дайте визначення термінам: <i>пора, порове поле, плазмодесма, десмотрубочка</i>; а також <i>мацерація, здерев'яніння, опробковіння, мінералізація, ослизнення, кутинизація</i> клітинних стінок. <i>ВКЛЮЧЕННЯ</i>. Дайте визначення термінам: <i>крохмальне зерно, алейронове зерно, ліпідна крапля</i>. Як і якими речовинами утворені ці включення. Де відкладаються <i>первинний</i> і <i>вторинний крохмаль</i>, як відбувається утворення і транспортування цієї речовини? Назвіть форми кристалів що відкладаються у вакуолях. <i>ВАКУОЛЯ</i>. Яку будову має вакуоля і які функції виконує? Які органели приймають участь у форму-</p>	6/16

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	ванні вакуоль? Дайте визначення термінам: <i>плазмоліз, деплазмоліз, тургор</i> . [1, с. 34-50; 2, с. 51-79; 3, с. 25-30; 4, с. 58-84; 5, Т. 1, с. 34-39, 63-37; 6, с. 36-50; 7, с. 20-39; 8, Т. 1, с. 60-74; 9, с. 13-24].	
2.	<p>Розділ 1.2. Фітоістологія. [Модуль 1. Анатомія рослин].</p> <p>1. Що таке тканина? Перерахуйте типи рослинних тканин (6). [1, с. 58; 2, с. 96-98; 3, с. 33-37; 4, с. 87-88; 5, Т. 2, с. 16-17; 6, с. 50; 7, с. 40-42; 8, Т. 1, с. 76-78].</p> <p>2. <i>ОСНОВНІ ТКАНИНИ</i>. Дати їм визначення. Характеризувати тканини: <i>хлоренхіму</i> або <i>асиміляційну паренхіму</i> (3 типи), <i>аеренхіму</i> або <i>повітряносу паренхіму</i>, <i>запасаючу паренхіму</i>, <i>виповнюючу (основну) паренхіму</i>. Яку будову мають клітини цих тканин і які функції виконують? [1, с. 69-70; 2, с. 101-103; 4, с. 102-103, 107-109, 135-137; 5, Т. 2, с. 17; 6, с. 69-71; 7, с. 67-70; 8, Т. 1, с. 88-90; 9, с. 48-49].</p> <p>3. <i>МЕРИСТЕМАТИЧНІ (ТВІРНІ) ТКАНИНИ</i>. Класифікувати меристеми за походженням (2) і розміщенням на рослині (4). Характеризувати тканини: <i>апикальну (верхівкову) меристему</i>; <i>латеральну (бічну) меристему</i> на прикладах <i>фелогену</i>, <i>періциклу</i>, <i>камбію</i> і <i>прокамбію</i>; <i>інтеркалярну (вставну) меристему</i>; <i>ранову меристему</i>. Яку будову мають клітини цих тканин і які функції виконують? Що таке ініціальні клітини? [1, с. 58; 2, с. 98-101; 3, с. 37-41; 4, с. 88-91; 6, с. 50-54; 7, с. 42-44; 8, Т. 1, с. 78-81; 9, с. 26-28].</p> <p>4. <i>ГРАНИЧНІ ТКАНИНИ</i>. Характеризувати зовнішні граничні тканини, з функцією механічного захисту (покривні тканини), за походженням: <i>епідерміс</i>, <i>корок (пробка або фелема)</i>, <i>перидерму</i>, <i>кірку (ритидом)</i>. Що таке <i>трихома</i>? [1, с. 61-66; 2, с. 104-114; 3, с. 41-49; 4, с. 91-99; 5, Т. 2, с. 25-29; 6, с. 54-63; 7, с. 44-54; 8, Т. 1, с. 81-88; 9, с. 28-34]. Характеризувати зовнішні граничні тканини, з функцією водопоглинання: <i>ризодерму (епіблему)</i>, <i>веламен</i>, <i>гаусторії</i>. [1, с. 69; 2, с. 114-117; 4, с. 103-107; 6, с. 72-73; 7, с. 69-70; 8, Т. 1, с. 89]. Характеризувати внутрішні граничні тканини, з функцією фільтрації водних розчинів: <i>екзодерму</i>, <i>ендодерму</i>, <i>обкладаючі клітини провідних пучків листків</i>. Яку будову мають клітини цих тканин? [2, с. 117-119; 6, с. 72-73].</p> <p>5. <i>МЕХАНІЧНІ ТКАНИНИ</i>. Характеризувати: <i>коленхіму</i> (3 типи), <i>склеренхіму</i> (волокна), <i>склереїди</i>. Яку будову мають клітини цих тканин і яку функцію виконують? Які з цих тканин є живими, а які мертвими? [1, с. 71-73; 2, с. 126-130; 3, с. 49-53; 4, с. 99-102; 5, Т. 2, с. 18-19; 6, с. 63-69; 7, с. 54-57; 8, Т. 1, с. 90-92; 9, с. 34-37].</p> <p>6. <i>ПРОВІДНІ ТКАНИНИ</i>. Із яких складових складаються комплексні тканини <i>ксилема</i> і <i>флоема</i>? Характеризуйте <i>трахеальні елементи</i> ксилеми: <i>трахеїди</i> голонасінних рослин, <i>судини (трахеї)</i> покритонасінних рослин. Характеризуйте <i>ситоподібні елементи</i> флоеми: <i>ситоподібні клітини</i> голонасінних рослин, <i>ситоподібні трубки</i> покритонасінних рослин. Яку будову мають клітини цих тканин і які функції виконують? Які типи судинно-волокнистих пучків (СВП) розрізняють за розміщенням в них ксилемі/флоемі? (4) Що таке закритий і відкритий СВП? [1, с. 73-78; 2, с. 130-137; 3, с. 53-61; 4, с. 109-123, 138-142; 5, Т. 2, с. 19-25; 6, с. 77-90; 7, с. 57-63; 8, Т. 1, с. 92-102; 9, с. 37-46].</p> <p>7. <i>ВИДІЛЬНІ ТКАНИНИ</i>. Класифікуйте видільні тканини за способом видалення (секреції) речовин (2) і способом утворення вмістилищ (2). Характеризуйте видільні тканини: <i>гідатоди</i>, <i>нектарники</i>, <i>залозисті волоски</i>, <i>смоляні ходи</i>, <i>молочники</i>, <i>ідіобласти</i>. Які функції виконують клітини цих тканин? [1, с.</p>	4/8

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	76,79-82; 2, с. 119-126; 4, с. 124-135; 6, с. 73-77, 90-91; 7, с. 63-67; 8, Т. 1, с. 103-110; 9, с. 46-48].	
3.	<p>Розділ 1.3. Органографія. [Модуль 1. Анатомія рослин]</p> <p>1. <i>КОРІНЬ</i>. Дайте йому визначення. Які функції він виконує? Які типи кореневих систем розрізняють (3)? Як і де утворюються головний корінь, бічні і додаткові корені? Опишіть перехід від первинної будови кореня до вторинної. Як і з яких тканин формуються вторинні тканини кореня? Які існують відозміни кореня (4)? [1, с. 83; 2, с. 159-182; 3, с. 62-68; 4, с. 208-209; 5, Т. 2, с. 30-42; 6, с. 91-102, 116-118; 7, с. 70-73, 101-105; 8, Т. 1, с. 113-118, 127-133; 9, с. 50-52, 60-62]. Замалювати схему поздовжнього розрізу кореня, вказати на ньому зони, на які поділяють корінь, і розміщення тканин: <i>кореневого чохла</i>, трьох шарів <i>ініціальних клітин</i> апікальної меристеми, <i>протодерми</i>, <i>перилеми</i>, <i>плероми</i>, <i>ризодерми</i>, <i>корневих волосків</i>, <i>екзодерми</i>, <i>мезодерми</i>, <i>ендодерми</i>, <i>періциклу</i>, <i>прокамбію</i>, <i>протофлоєми</i>, <i>метафлоєми</i>, <i>протоксилеми</i>, <i>метаксилеми</i>, <i>основної паренхіми</i>. [2, с. 161-166; 3, с. 68-70; 4, с. 210-213; 5, Т. 2, с. 31-34; 6, с. 102-105; 8, Т. 1, с. 119-121]. Замалювати схему первинної будови кореня (поперечний розріз) і вказати розміщення тканин: <i>корневих волосків</i>, <i>ризодерми</i>, <i>екзодерми</i>, <i>мезодерми</i>, <i>ендодерми</i>, <i>періциклу</i>, <i>прокамбію</i>, <i>метафлоєми</i>, <i>метаксилеми</i>, <i>основної паренхіми</i>. [1, с. 86; 3, с. 70-72; 4, с. 213-220; 5, Т. 2, с. 34-42; 6, с. 105-107; 7, с. 73-75; 8, Т. 1, с. 121-124; 9, с. 52-54]. Замалювати схему вторинної будови кореня (поперечний розріз) і вказати розміщення тканин: <i>пробки</i>, <i>фелогену</i>, <i>фелодерми</i>, <i>паренхіми кори</i>, <i>первинної флоєми</i>, <i>вторинної флоєми</i>, <i>камбію</i>, <i>вторинної ксилеми</i>, <i>первинної ксилеми</i>, <i>основної паренхіми</i>. [1, с. 88-91; 3, с. 72-77; 4, с. 221-224; 5, Т. 2, с. 76; 6, с. 107-114; 7, с. 75-77; 8, Т. 1, с. 124-127; 9, с. 54-59]. Замалювати схему третинної будови коренеплоду буряка (поперечний розріз) і вказати розміщення тканин: <i>перидерми</i>, <i>паренхіми кори</i>, <i>третинної флоєми</i>, <i>третинної ксилеми</i>, <i>камбію</i>, <i>вторинної флоєми</i>, <i>вторинної ксилеми</i>, <i>первинної флоєми</i>, <i>первинної ксилеми</i>. [1, с. 92; 3, с. 78-83; 4, с. 224-230; 5, Т. 2, с. 41; 6, с. 114-116; 8, Т. 1, с. 128-129; 9, с. 59-60].</p> <p>2. <i>ПАГІН</i>. Дайте йому визначення. Які функції виконує пагін? Дайте визначення термінам: <i>стебло</i>, <i>листок</i>, <i>брунька</i>, <i>вузол</i>, <i>міжвузля</i>, <i>ядро дерева</i>, <i>заболонь</i>, <i>листяний слід</i>, <i>листяний прорив</i>. Яку будову має брунька? Описати перехід від первинної будови стебла до вторинної. Які типи ініціальних клітин має камбій (2)? Назвіть видозміни пагонів (стебел і листків) (7). Яка основна функція сочевичок у перидермі стебел? [1, с. 107-108; 2, с. 183-330; 3, с. 83-95; 4, с. 145-183; 5, Т. 2, с. 43-45; 6, с. 118-131, 149-151; 7, с. 77-78, 105-112; 8, Т. 1, с. 133-145, 178-181; 9, с. 62-76]. Замалювати схему поздовжнього розрізу бруньки, вказати розміщення тканин: <i>туніку</i>, <i>корпус</i>, <i>центральну меристему</i>, <i>периферійну меристему</i>, <i>листяні примордії</i> (зачаткові листки), <i>серцевинну меристему</i>, <i>прокамбій</i>, <i>меристему кори</i>, <i>протодерму</i>, <i>епідерміс</i>, <i>протофлоєму</i>, <i>протоксилему</i>, <i>інтеркалярну меристему</i>. [2, с. 193, 235; 4, с. 146-151; 5, Т. 2, с. 44-45; 8, Т. 1, с. 145-147]. Замалювати схему поперечного розрізу стебла однодольної рослини (<i>кукурудзи</i> або <i>жити</i>), окремо замалювали судинно-волокнистий пучок і вказати розміщення тканин: <i>епідермісу</i>, <i>хлоренхіми</i>, <i>склеренхіми</i>, <i>основної паренхіми</i>, <i>ситоподібних трубок флоєми</i>, <i>судин ксилеми</i>. [1, с. 116; 2, с. 260; 3, с. 96-100; 4, с. 151-155; 5, Т. 2, с. 48; 6, с. 133-137; 7, с. 79-81; 8, Т. 1, с. 147-149, 160-163; 9, с. 76-79]. Замалювати схему</p>	8/16

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	<p>поперечного розрізу стебла дводольної трав'янистої рослини (<i>конюшини</i>) і вказати розміщення тканин: <i>епідерміс, хлорофілоносну паренхіму кори, склеренхіму первинної флоєми, вторинну флоєму, камбій, вторинну ксилему, первинну ксилему, основну паренхіму</i>. [1, с. 117-121; 3, с. 101-109; 4, с. 162-163; 5, Т. 2, с. 46-47; 6, с. 137-142; 7, с. 81-87; 8, Т. 1, с.150-154; 9, с. 79-84]. Замалювати схему поперечного розрізу стебла сосни і вказати розміщення тканин: <i>пробку, фелоген, фелодерму, паренхіму кори, первинну флоєму, вторинну флоєму, камбій, вторинну ксилему (деревину), первинну ксилему, серцевину, ксилемно-флоємні промені, смоляні ходи</i>. [3, с. 112-118; 4, с. 174-177; 5, Т. 2, с. 86; 6, с. 146-149; 7, с. 89-91; 9, с. 88-90]. Замалювати схему поперечного розрізу стебла липи і вказати розміщення тканин: <i>пробку, фелоген, фелодерму, паренхіму кори, первинну флоєму, вторинну флоєму, камбій, вторинну ксилему (деревину), первинну ксилему, серцевину, ксилемно-флоємні промені, ідіобласти</i>. [1, с. 122; 3, с. 119-123; 5, Т. 1, с. 318, Т. 2, с. 83; 6, с. 143-146; 7, с. 87-89; 8, Т. 1, с. 154-160; 9, с. 84-88]. Замалювати схему позовжнього розрізу сочевички перидерми стебла і вказати розміщення тканин: <i>епідерміс, пробку, фелоген, фелодерму, паренхіму кори, виповнюючу паренхіму</i>. [1, с. 68; 3, с. 47; 4, с. 164-173; 5, Т. 2, с. 80-84; 6, с. 62; 7, с. 53; 9, с. 33].</p> <p>3: <i>Листок</i>. Класифікуйте листки за типом прикріплення до стебла (3). Класифікуйте розташування листків на пагонах (3). Як називається загальна вісь складного листка? Назвіть типи жилкування листків (4). Які форми основ (5) і верхівок (5) листових пластинок розрізняють? [1, с. 127-134; 2, с. 194-203, 211; 3, с. 89, 129-138; 4, с. 184-208; 5, Т. 2, с. 51-73; 6, с. 151-168; 7, с. 112-122; 8, Т. 1, с. 165-174]. Замалювати схему поперечного розрізу листка однодольної рослини і вказати тканини: <i>епідерміс, продихи, губчасту хлоренхіму, склеренхіму, клітини обкладки провідного пучка, судини ксилеми, ситоподібні трубки флоєми</i>. [1, с. 136; 2, с. 217; 3, с. 141-143; 4, с. 200; 5, Т. 2, с. 59; 6, с. 169; 8, Т. 1, с. 175; 9, с. 93-94]. Замалювати схему поперечного розрізу листка дводольної рослини і вказати тканини: <i>епідерміс, продихи, губчасту хлоренхіму, стовпчасту хлоренхіму, склеренхіму, коленхіму, клітини обкладки провідного пучка, судини ксилеми, ситоподібні трубки флоєми</i>. [1, с. 134; 2, с. 214; 3, с. 139-141; 4, с. 188-197; 5, Т. 2, с. 56-57; 6, с. 168-172; 7, с. 93-97; 8, Т. 1, с. 174; 9, с. 94-95]. Замалювати схему поперечного розрізу листка хвойної рослини і вказати тканини: <i>епідерміс, продихи, складчасту хлоренхіму, гіподерму, склеренхіму, клітини обкладки провідного пучка (ендодерму), судини ксилеми, ситоподібні трубки флоєми, основну паренхіму, смоляні ходи</i>. [1, с. 136-140; 3, с. 143-145; 4, с. 202; 5, Т. 1, с. 317; 6, с. 174-176; 7, с. 97-98; 8, Т. 1, с. 177; 9, с. 95-96]. Замалювати схематично обриси листків за ступенем розсічення листової пластинки: <i>трійчастолопатекий, трійчасторозсічений, трійчастороздільний, пальчастолопатекий, пальчасторозсічений, пальчастороздільний, перистолопатекий, перисторозсічений, перистороздільний</i>. [1, с. 131; 2, с. 210; 6, с. 158]. Замалювати схематично обриси простих суцільних листків за формою листової пластинки: <i>широкояйцеподібний, яйцеподібний, вузькояйцеподібний, оберненоширокояйцеподібний, оберненояйцеподібний, оберненовузькояйцеподібний округлий, еліптичний, ланцетний, довгастий, лінійний</i>. [1, с. 130; 2, с. 211; 6, с. 155]. Замалювати схематично обриси форм країв листової пластинки: <i>цільнокрайї, зубчастий, пильчастий, двопильчас-</i></p>	

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	<i>тий, городчастий, виямчастий, звивистий, війчастий.</i> [6, с. 157; 7, с. 115; 8, Т. 1, с. 171].	
4.	Розділ 2.1. Розмноження. [Модуль 2. Систематика живих організмів] Перерахуйте способи розмноження рослин. Дайте визначення: загальним термінам: <i>відтворення, розмноження, розповсюдження</i> ; термінам вегетативного розмноження: <i>щеплення, підщепна, прищепна, зближення, копулювання, окулірування</i> ; термінам безстатевого і статевого розмноження: <i>спорофіт, спорангій, спора, мітоспора мейоспора ендоспора, екзоспора, зооспора, гаметофіт, гаметангій, антеридій, оогоній, архегоній, гамета, сперматозоїд, спермій, яйцеклітина, сингамія, зигота, ізогамія, гетерогамія, оогамія.</i> [1, с. 173-187; 2, с. 365-387; 5, Т. 1, с. 152-154, Т. 2, с. 182; 6, с. 226-237; 7, с. 145-151; 8, Т. 1, с. 233-248].	4/8
5.	Розділ 2.2. Нижчі організми. [Модуль 2. Систематика живих організмів]. 1. <i>ВІРУСИ.</i> Їхня будова, спосіб і етапи розмноження. [5, Т. 1, с. 174-182; 6, с. 243-246; 8, Т. 2, с. 16-18]. 2. <i>БАКТЕРІЇ.</i> Їхня будова. Класифікація бактерій за способом живлення (3) і формою (6). Що таке <i>прокаріотичний</i> організм? [1, с. 268; 5, Т. 1, с. 155-173; 6, с. 246-248; 7, с. 156-159; 8, Т. 2, с. 18-22]. 3. <i>ГРИБИ.</i> Загальна характеристика грибів. Які речовини є запасними у грибів, і які речовини складають каркас клітинних стінок грибів? Назвіть класи грибів (4). Дати визначення термінам: <i>міцелій, гіфа, септа.</i> [1, с. 271; 3, с. 153-157; 5, Т. 1, с. 183-187; 6, с. 291-298; 7, с. 160-161; 8, Т. 2, с. 58-63; 9, с. 149]. Замалювати і вивчити схему циклу розвитку гриба підкласу зигоміцети Мукор. [1, с. 278-279; 3, с. 163-165; 5, Т. 1, с. 187-189; 6, с. 301-304; 7, с. 161-162; 8, Т. 2, с. 67-68; 9, с. 153-154]. Замалювати і вивчити схему циклу розвитку гриба класу аскоміцети і схему утворення аску. Навести приклади цих грибів. Дати визначення термінам: <i>конідія, аскокарп, апотецій, клейстотецій, перитецій, трихогіна, аскогон, дикаріон, аск, аскоспора.</i> [1, с. 280-288; 3, с. 165-170; 5, Т. 1, с. 189-192; 6, с. 307-321; 7, с. 162-164; 8, Т. 2, с. 68-77; 9, с. 154-160]. Замалювати і вивчити схему циклу розвитку гриба класу базидіоміцетів і схему утворення базидій. Навести приклади цих грибів. Дати визначення термінам: <i>первинний міцелій, вторинний міцелій, базидіокарп, гіменофор, гіменій, базидія, базидіоспора.</i> [1, с. 288-294; 3, с. 171-176; 5, Т. 1, с. 198-206; 6, с. 321-339; 7, с. 164-166; 8, Т. 2, с. 77-88; 9, с. 161-169]. Характеризуйте клас незавершені гриби. [1, с. 294-296; 5, Т. 1, с. 192-194; 6, с. 339-344; 7, с. 166; 8, Т. 2, с. 88-89]. 4. <i>ВОДОРОСТІ.</i> Дайте загальну характеристику групу відділів водорості. Які водорості розрізняють за будовою тіла. Дайте визначення термінам: <i>талом, фітопланктон, бентос, хроматофор.</i> Перерахуйте відділи водоростей (10). [1, с. 247; 3, с. 146; 6, с. 248-261; 8, Т. 2, с. 26-33]. Дати коротку характеристику синьо-зеленим водоростям – ціанобактеріям (будова, пігменти, запасна речовина, де живуть). [1, с. 248; 3, с. 147-151; 6, с. 261-264; 8, Т. 2, с. 23-25; 9, с. 134-136]. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>ДІАТОМОВОЇ</i> водорості. Дати коротку характеристику діатомовим водоростям (будова, пігменти, запасна речовина, де живуть). Дати визначення термінам: <i>епітека, гіпотека, центрична водорість.</i> [1, с. 261; 5, Т. 1, с. 223-227; 6, с. 268-272; 7, с. 175; 8, Т. 2, с. 35-38; 9, с. 145-147]. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>БУРИХ</i> водоростей <i>Ламенарії</i> і <i>Фукус</i> . Дати коротку характеристику бурим водоростям (будова, пігменти, запасна речовина, де живуть). [1, с. 263; 5, Т. 1,	8/8

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	<p>с. 239-243; 6, с. 272-277; 7, с. 176-177; 8, Т. 2, с. 31, 40-42]. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>ЧЕРВОНОЇ</i> водорості <i>Полісіфонія</i>. Дати коротку характеристику червоним водоростям (будова, пігменти, запасна речовина, де живуть). [1, с. 264; 5, Т. 1, с. 235-239; 6, с. 284-287; 7, с. 169-171; 8, Т. 2, с. 42-45]. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>ЗЕЛЕНИХ</i> водоростей (на вибір). Дати коротку характеристику зеленим водоростям (будова, пігменти, запасна речовина, де живуть). [1, с. 250; 3, с. 151-153; 5, Т. 1, с. 243-258; 6, с. 277-284; 7, с. 172-174; 8, Т. 2, с. 45-54; 9, с. 136-142].</p> <p>5. <i>ЛИШАЙНИКИ</i>. Характеризуйте лишайник як симбіотичний організм, яку він має будову і як розмножується. Які типи <i>слоєвищ</i> розрізняють за внутрішньою будовою (2), і зовнішньою формою (3)? Що таке <i>соредії</i> і <i>ізидії</i>? [1, с. 296-301; 3, с. 177-181; 5, Т. 1, с. 194-197; 6, с. 344-352; 7, с. 166-169; 8, Т. 2, с. 54-58; 9, с. 169-170].</p>	
6.	<p>Розділ 2.3. Вищі рослини. [Модуль 2. Систематика живих організмів].</p> <p>1. <i>МОХИ</i>. Назвіть класи мохів (3)? Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>ПЕЧИНКОВОГО СЛОЄВИЩНОГО</i> моху <i>Маршанція</i>? Дати коротку характеристику моху. Дати визначення термінам: <i>антеридій</i>, <i>архегоній</i>, <i>антеридіофор</i>, <i>архегоніофор</i>, <i>ризоїди</i>, <i>талом</i>, <i>елатери</i>. [1, с. 302; 3, с. 182-187; 5, Т. 1, с. 260-267; 6, с. 354-359; 8, Т. 2, с. 94-100]. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>ЛИСТОСТЕБЕЛОВОГО СПРАВЖНЬОГО</i> моху <i>Зозулиного льону</i>? Дати коротку характеристику моху. Дати визначення термінам: <i>протонема</i>, <i>клітини-гідроїди</i>, <i>клітини-ліптоїди</i>, <i>філоїди</i>, <i>каліптра</i>. [1, с. 307; 3, с. 188-191; 5, Т. 1, с. 267-277; 6, с. 359-362; 7, с. 180-182; 8, Т. 2, с. 103-105; 9, с. 172-178].</p> <p>2. <i>ХВОЦІ</i>. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>Хвоща польового</i>? Дати коротку характеристику хвоців. Які типи пагонів має <i>Хвощ польовий</i>? Де відкладає запасні поживні речовини? [1, с. 317; 3, с. 201-206; 5, Т. 1, с. 299-302; 6, с. 373-377; 7, с. 185-186; 8, Т. 2, с. 114-118; 9, с. 189-193].</p> <p>3. <i>ПЛАУНИ</i>. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>Плауна булаво видного</i>. Дати коротку характеристику плаунів. Де відкладають запасні поживні речовини плауни? [1, с. 314; 3, с. 195-201; 5, Т. 1, с. 292-295; 6, с. 368-373; 7, с. 183-185; 8, Т. 2, с. 109-114; 9, с. 186-190].</p> <p>4. <i>ПАПОРОТІ</i>. Схематично замалювати і вивчити цикл розвитку <i>Папороті чоловічої</i>? Дати коротку характеристику папоротей. Де відкладають запасні поживні речовини папороті? Дати визначення термінам: <i>сорус</i>, <i>індузій</i>, <i>механічний поясок спорангій</i>, <i>заросток</i>, <i>вайя</i>. [1, с. 321; 3, с. 207-212; 5, Т. 1, с. 303-307; 6, с. 377-385; 7, с. 187-188; 8, Т. 2, с. 118-120, 123-126; 9, с. 193-199].</p> <p>5. <i>ГОЛОНАСІННІ</i>. Дати загальну характеристику відділу голонасінні (соснови). Вивчити цикл розвитку <i>Сосни звичайної</i>. Замалювати схематично і вивчити будову чоловічої й жіночої шишок та гаметофітів, процес запліднення і насіння сосни звичайної. На малюнках вказати назви складових частин шишок, гаметофітів, насіння і назви тканин із яких вони складаються. Дати визначення термінам: <i>мегаспора</i>, <i>мікроспора</i>, <i>нуцелус</i>, <i>епідерміс</i>, <i>насінневий зачаток</i>, <i>насіннина</i>, <i>інтигументи</i>. Які типи пагонів має стьбло <i>Сосни звичайної</i>? [1, с. 325-336; 3, с. 216-224; 5, Т. 1, с. 314-327; 6, с. 385-399; 7, с. 188-201; 8, Т. 2, с. 129-134, 139-151; 9, с. 199-205].</p> <p>6. <i>ПОКРИТОНАСІННІ</i>. Дати загальну характеристику відділу покритонасінні (магнолієві). Вивчити цикл розвитку <i>пшениці ярої</i>, процес подвійного запліднення і утворення насіння. [1, с. 205-214, 336-339; 2, с. 402-435; 3, с. 224-226; 5, Т. 1, с. 332-344; 6, с. 399-402; 7, с. 203-207; 8, Т. 1, с. 214-222, Т. 2, с. 179-</p>	16/18

№	Складання конспекту за наведеним планом	Годин
	<p>184]. Замалювати будову квітки, схеми простих (<i>колос, початок, китиця, голівка, кошик, зонтик, щиток, монохазій, дихазій, плейохазій</i>) і складних суцвіть (<i>складний колос, складна китиця (волоть), складний щиток</i>). Які типи квіток за симетрією розрізняють (3)? [1, с. 187-204; 2, с. 387-402, 458-471; 3, с. 226-232; 5, Т. 1, с. 335; 6, с. 177-188, 197-201; 7, с. 123-137; 8, Т. 1, с. 185-212; 9, с. 97-103, 116-120]. Замалювати схематично типи андроцеїв: <i>однобратній, двобратній, двосильний, чотирьохсильний</i>. [6, с. 182-184; 7, с. 128-130; 8, Т. 1, с. 192; 9, с. 103-106]. Замалювати схематично типи геніцеїв: <i>апокарпний, ценосинкарпний, ценолізокарпний, ценопаракарпний</i>. Які типи плацентації у цих гінецеях? Навидить приклади рослин для яких вони характерні. [1, с. 194; 2, с. 415-418; 5, Т. 1, с. 337; 6, с. 184-186; 8, Т. 1, с. 196-203; 9, с. 108-112]. Замалювати анатомічну будову пиляка, пилкового зерна і маточки з насінневим зачатком, анатомічну будову насіння дводольної (<i>квасолі</i>) і однодольної (<i>тиениці</i>) рослин, а також будову їх паростків. На малюнках вказати назви складових частин квітки, гаметофітів, насіння і назви тканин із яких вони складаються. [1, с. 193, 198, 209, 215, 219; 2, с. 139-158, 405, 407, 420; 3, с. 233-240; 5, Т. 1, с. 338-344, Т. 2, 1-15; 6, с. 188-197, 214-221; 8, Т. 1, с. 113, 202, 219, 224; 9, с. 107, 112, 120-123]. Класифікуйте насіння рослин за розміщенням запасних поживних речовин у різних тканинах (4)? Яку класифікацію мають плоди? Дати визначення термінам: <i>пилкова трубка, генеративне ядро пилкової трубки, зародковий мішок, вторинне (центральне) ядро зародкового мішка, яйцеклітина, синергіди, антиподи, квітколистки, чашолистки, пелюстки, оцвітина, андроцей, гінецей, епідерміс, нуцелус, інтегумет, сім'ядоля, перисперм, епикотиль, гіпокотиль</i>. [1, с. 214-228; 2, 142-148; 441-458; 3, с. 242-245; 5, Т. 2, с. 200-222; 6, с. 201-226; 7, с. 137-144; 8, Т. 1, с. 223-232; 9, с. 123-133].</p>	
7.	<p>Розділ 3.1. Екологія рослин і фітоценологія. [Модуль 2. Екологія рослин].</p> <p>1. ЕКОЛОГІЯ РОСЛИН. Характеризуйте групи екологічних факторів: <i>кліматичні, едафічні, біотичні, орографічні, антропогенні</i>. Дайте визначення термінам (<i>рослини</i>): <i>ксерофіти, мезофіти, гигрофіти, гідрофіти, гідатофіти, оліготрофи, мезотрофи, мегатрофи, ультрамегатрофи, кальцефіли, кальцефоби, жамофіти, галофіти, сукуленти, ефемери, ефемероїди, сціофіти, геліофіти</i>. Як поділяються групи рослин за відношенням до світла (2) і тривалістю світлового дня (3)? Як поділяються групи рослин за відношенням до температури (4)? Що таке <i>яровізація</i>? Які ґрунтові фактори впливають на рослину (2)? Дайте визначення термінам (<i>фітогенних</i> факторів взаємодії рослин між собою): <i>паразитизм, симбіоз, алелопатія</i>. [1, с. 402-415; 2, с. 331-347; 5, Т. 2, с. 254-270; 6, с. 474-499; 7, с. 395-401; 8, Т. 2, с. 383-407].</p> <p>2. ФІТОЦЕНОЛОГІЯ. Перерахуйте природні зони планети (9)? Характеризуйте групи рослин за класифікацією Раункієра: <i>фанерофіти, хамефіти, криптофіти, гемікриптофіти, терофіти</i>. Чим визначається площа фітоценозу (2)? Назвіть таксонометричні одиниці фітоценозу (6)? Дати визначення термінам: <i>фітоценоз, видовий склад фітоценозу, аспект фітоценозу, синюзія, ярусність фітоценозу, життєвість фітоценозу, едифікатор, ареал, рясність, сукцесія, домінант, субдомінант</i>. [1, с. 111-114, 415-435; 2, с. 347-364; 5, Т. 2, с. 271-295; 6, с. 499-516; 7, с. 402-408; 8, Т. 2, с. 408-437].</p>	4/8
8.	<p>Розділ 3.2. Характеристика родин вищих рослин. [Модуль 2. Екологія рослин]. Письмова характеристика родин вищих рослин [1, с. 339-401; 3, с. 249-270; 6, с. 403-467; 7, с. 207-304; 8, Т. 2, с. 190-363; 9, с. 208-292]. Реновація рослин і створення ботанічної колекції.</p>	30/30

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Непередбачено робочим навчальним планом	0/0

10. Методи навчання

1. Група методів за джерелом і способом сприйняття інформації – словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (лабораторний практикум).

2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні (аналітичні і синтетичні).

3. Група методів за ступенем самостійного мислення – репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові.

11. Методи контролю

Поточний контроль: експрес-опитування на початку та в процесі лекції (на розуміння її суті), усне опитування на початку практичних занять, контроль практичних навичок під час виконання робіт.

Періодичний контроль: здійснюється після вивчення змістовних модулів у формі тестових письмових завдань та колоквіуму.

Підсумковий контроль: залік (дистанційно у вигляді тесту).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (залік)	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		20	100
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T1	T2		
10	5	10	3	7	20	5	20		

T1, T2, T3 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D		
60-65	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Підручники та навчальні посібники (за списком рекомендованої літератури)
2. Практикум з ботаніки.
3. Пакет завдань для модульного контролю.
4. Технічні засоби навчання (хімреактиви, лабораторний посуд, мікроскопи, мікропрепарати).

14. Рекомендована література

1. Блукет Н.А. Ботаника с основами физиологии растений и микробиологии: Учебник / Н.А. Блукет, В.Т. Емцев – М., 1974. – 560 с.
2. Васильев А.Е. Ботаника. Анатомия и морфология растений: Учеб. пособие / А.Е. Васильев, Н.С. Воронин, А.Г. Еленевский, Т.И. Серебрякова. – М., 1978. – 478 с.
3. Григора І.М. Практикум з ботаніки / І.М. Григора, С.І. Шаброва, І.М. Алейніков – К., 1994. – 272 с.
4. Красільнікова Л.О. Анатомія рослин. рослинна клітина, тканини, вегетативні органи: Навч. посібник / Л.О. Красільнікова, Ю.О. Садовниченко. – Х., 2004. – 237 с.
5. Рейвн П., Современная ботаника / П. Рейвн, Р. Эверт, С. Айкхорн. – В 2-х Т. – М., 1990.
6. Романшак С.П. Ботаніка: Навч. посібник / С.П. Романшак – К., 1995. – 544 с.
7. Ткаченко Н.М. Ботаніка: Підручник / Н.М. Ткаченко., А.Г. Сербін. – Х., 1997. – 432 с.
8. Хржановский В.Г. Курс общей ботаники: Учебник для сельхозвузов / В.Г. Хржановский. – В 2-х Т. – М., 1976.
9. Хржановский В.Г. Практический курс ботаники: Учеб. пособие / В.Г. Хржановский, З.Д. Прянишникова, В.Н. Исаин, В.Н. Юрцев. – М., 1963. – 302 с.
10. Швиденко М.В. Ботаніка: навч. посіб. / М.В. Швиденко, Т.О. Ястреб; Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва.– Х.: ФОП Боровін О.В., 2018. – 168 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Рандушка Душан Цветовой атлас растений [Электронный ресурс] / Душан Рандушка, Ладислав Шомшак, Изабела Габерова. – Братислава: Обзор, 1990. – 416 с. – Режим доступа: <http://www.phytonica.ru/Plant/plant.html/>
2. Определитель растений on-line. Открытый атлас сосудистых растений России и сопредельных стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.plantarium.ru/>